

БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ„ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакције је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

Битка Руса и Немаца

Париз, 28. августа.

»Хавасова Агенција« телеграфише:

Од јуче наступиле су промене на фронту Риге. Најкрвавије борбе воде се у области Гоговолда. Козаци се са највећом храброшћу одупиру Немцима, наносећи им страшне губитке. непријатељско напредовање потпуно је заустављено. У војсци генерала Корнилова влада дисциплина. Непријатељ шаље појачања, да би дорастао руском отпору. Хинденбургов план пропада као неким чудом.

Цирих, 28. августа.

Данашњи немачки комунике каже, да руске трупе починју да дају огорчен отпор на фронту Риге. у комуникацији се вели: »Због јаким руских противнапада били смо принуђени да напустимо неколико наших предњих положаја.«

За ратне инвалиде

»Народ« се већ занимао питањем о ратним инвалидима, јунацима који имају сва права на народно признање. Допустите, да изнесем једну нову идеју, чије ће остварење не само донети ефикасну помоћ онима што су остали хроми у овој огромној борби, већ ће знатно користити и становницима многих општина које су ратом тешко погођене. Рећи ће се можда, да је сувише рано правити ове планове за будућност, кад још непријатељ држи скоро целу нашу земљу. Ја бих одговорио, да пошто је цео свет као и ја убеђен да ће се рат једног дана у опште свршити, а да ће се свршити и за српску земљу — која је по мало и моја — то није никада сувише рано да се припрема срећна народна будућност. Сем тога, треба знати шта да се ради, кад вратимо у Београд наше развијене заставе, те да се што је могуће брже загладе сва зла причинена овим дуготрајним, смртоносним борбама и невољом која нема имена.

Ево моје идеје. Нема сумње, после рата ће бити кроз Србију и Српску Македонију маса туриста из савезничких и неутралних земаља. Ови странци не само да ће донети у земљу новац — моја земља, Швајцарска, најбољи је до-

каз заово — већ ће се заинтересовати за природно богатство земље, било у погледу земљоделском било у погледу рударском, и постараће се да са овим упознају и своју земљу. Ова пропаганда преко туриста донеће Србијинове клијенте за њен извоз и потребне капитале за рационално експлатисање њеног природног богатства.

Да би се могла створити велика туристичка струја у Србији, потребно је створити за странце неопходну удобност за путовање. Треба путева, срастава за саобраћај, хотела. Године рата створиле су путеве свуда где се борило, то ће рећи, скоро у целој Србији и готово свуда у Македонији. Многи од ових путева извршени су и њима се може аутомобилима ићи до на планину. Ови путеви ће створити туристима могућност да путују по земљи да виде места где се одиграла велика трагедија, да се диве лепоти српске земље и инпозатној величини македонских пејсажа. Али после закључења мира ови путеви ће бити неупотребљиви, ако се о њима на време не поведе рачуна. Први посао који би се могао дати ратним инвалидима, био би надзор над овим путевима, које би одржавали становници тога краја.

После тога требало би подићи хотеле на занимљивијим местима са ратне и природне тачке гледишта. Не мислим ја, да се српска земља покрије палатама, него чистим склоништима, где путник може наћи стана и добре и просте хране. У рату су већ на неким местима подигнута склоништа која би се могла употребити. Колико би занимљиво било за једну америчку »мис«, на пример, да спава у колеби генерала Х. одакле је управљао битком код У.? Код нас у Швајцарској подигнуте су кокетне и практичне мале виле са четири до пет соба које нису скупе од 2500 до 3000 франака. У тим »хотелима« туристи нађу просте али добре хране и превозних средстава (магарце, мазге и т. д.) »Хотелијер« би био ратни инвалид.

Примећује ми се, да би овакво предузеће стало много новаца и да би притисло државне изворе. То је заблуда. Пре свега администрација свим тим послом могла би се поверити једном приватном друштву, као што је код нас друштво за развијање туризма или као Туринг Клуб у Француској, која подлеже државној контроли. За тај посао неби био потребан неки огроман капитал и ја сам сигуран, да би се он солидно исплаћивао. Предузеће би се брзо развијало а у исти мах дало би маси ратних инвалида лепо плаћену службу и посао за који су способни.

Др. Р. А. Рајс

ЗВЕЗДИЦЕ

Од многих свештеничких питања рат ће, по себи, једно да реши: питање о оделу. А то није безначајно јер грађанско одело даје слободу у кретању.

Гаргантуа

СПОМЕН НА МАРНУ

Њујорк, 27 авг.

Поводом прославе трогодишњице битке на Марни биле су велике свечаности у свима варошима Сједињених Држава. У Њујорку и Вашингтону то је био

прави француски дан. Музика републиканске гарде свирала је Марсаљезу и све савезничке химне. У Вашингтону био је велики реви, на коме је учествовао Председник Вилзон, сви министри, сенатори и савезнички представници.

»Њујорк-Тајмс« пише о томе: »Дан 24 августа оживеће Француску. Французи су и апсолутно и релативно највише изгубили. Француске груди начиниле су гвоздени зид за спас Француске и цивилизованог света. Марна изазива лепе успомене и никада се неће изгубити из историје. Француска и Жофр однели су победу.«

ВЕКЕРЛЕ НА ПОСЛУ

Цирих, 28. августа

Из Пеште јављају листу »Цирихер Пост«, да се верује да ће популарност министра председника Векерла учинити, да престане борба против изборне реформе, коју води један део Тистине фракције, и да ће и она гласати за ове реформе. Нови изборни систем састојао би се у једном низу избора. Држи се да ће ради тога мађарски парламенат бити сазван 2. септембра.

Векерле је рекао у изјави коју је дао листу »Аз Ешт«, да ће спољна политика остати иста која је и данас и да ће се он свом енер-

Берлин пред рат

а држање Бугарске, пре него што је она објавила рат, једни су гледали правилно, знајући да ће она то учинити, а други, верујући у традиционалне везе са Русијом, били су у заблуди. Ми смо Бугаре познавали много боље и лакше нам је било да тачније оценимо и њине тежње и њине везе, и, према томе, да погодимо како ће се она определити. Тако исто и бивши амбасадор Сједињених Држава у Берлину г. Жерар био је у доста повољном положају да буде о томе обавештен. Сада је »Дели Телеграф« почео да објављује сећања г. Жерарова на овај први период рата. У тим забелешкама има врло важних открића о држању Бугарске у томе времену.

Американски дипломага каже, да је још 14 јула 1915

ујом борити против триализма. По овоме се види, да ће Векерле бити против пројеката за стварање Мител-Европе али ће остати веран савезу аустро-немачком.

ГОДИНА ГЛАДИ

Цирих, 28. авг.

У изјави у »Најес Ваиер Журнал« аустријски министар за исхрану признаје, да је ова година била за Аустрију година глади. Он је рекао, да већ неколико месеца у Аустрији се живи само од румунског жита.

Мађарска влада била је обещала 5000 вагона жита, али није од тога ништа дада. Највећа тешкоћа у овој години ће апсолутно већине фуражи, због чега ће настати оскудица у млеку, маслу и сиру, већа него прошле године.

»Ми ћемо клати стоке важе него што је потребно за потрошњу. Претек се неће давати на пијацу, већ ће се конзервирати за период крајње глади, која се на несрећу може предвиђати за пролеће 1918 год.«

упути својој влади један извештај о томе. У том извештају он је рекао између осталог, да му је један пријатељ Немац саопштио, како је један немачки фабрикант, познаник тога његовог пријатеља, добио од бугарске владе велику поруџбину догледа за војску. Фабрикант је отишао у министарство спољних послова да се обавести, треба ли да изврши ту поруџбину бугарске владе. Реченому је, да догледе пошаље у што краћем року.

»Чим сам то сазнао, каже Г. Жерар, закључио сам — а тако сам јавио и својој влади — да ће Бугарска ускоро престати да буде неутрална и да ће се придружити централним силама. После три месеца моје се предвиђање остварило.«
У Берлину су се у то време у опште куд и камо боље

познавале Бугарске намере него и у Петрограду и у Риму. Шта више и много пре тога, још у почетку рата, грчки посланик Теотокис, човек без скрупула, био је више него обавештен о будућој бугарској акцији, која ће доћи раније или доцније. Његова преписка са краљем Константином из првих дана рата, осим тога што показује детаљан немачки план са Бугарском, по тону одаје још да се прилично могло знати о бугарским ангажманима.

Уопште узевши, и неутрални и људи са скривеним непријатељским намерама успели су да у питању бугарског држања буду боље оријентисани него остали. Чак и интимну немачку морално-војничку тактику Г. Жерар је тако одавно слутио, судећи по поменутом његовом извештају од 14. јула 1915.

У том извештају он је по слао својој влади и ово обавештење, које је добио у Берлину: Немачке војне власти барају међу руским заробљеницима официре и војнике револуционарних идеја и дају им новац, лажне пасоше и друге легитимације, и слали их у Русију да раде на револуционарном покрету.

Осим тога амбасадор Сједињених Држава јавио је тих дана својој влади, да се немачка влада труди да у неким одредима своје војске што више развије грубост и крвожедност. То систематско васпитање за нечовечне поступке довело је убрзо до свих познатих недела на свима странама где су се Немци појавили. Немачко, са свим ново и грубо, ратно право, које је тренутно могло морално да утиче на њихову војску, спредумишљајем је израђено унапред и скрупулозно примењивање у току рата.

НЕУТРАЛНИ

Лондон, 27. авг.

»Дејли Мел« јавља, да су Данска, Норвешка, Холандија и Швајцарска дале пристанак за сазив конференције неутралних у Штокхолму у току ове јесени. Рачуна се и на сарадњу Бразилије и Аргентине.

Иницијатива за ову конференцију приписује се шпанском краљу.

У ЛОНДОНУ

Париз, 28. авг.

»Иманите« објављује текст декларације, која је пред комисијом социјалистичке међународне конференције у Лондону. У њој се каже:

„Победа немачког империјализма била би уништење демократије. Потребно је за савезничке народе, да наставе војну акцију како би се утврдили циљеви рата. Мир без ратне оштеће не може искључивати право праведне поправке штете“.

Социјалисте траже поправку повреде неутралности Белгије, траже васпостављење Србије и Румуније, решење пољског питања и присаједињење Елзаса и Лорена и свих преидентистичких области својим народима.

Декларација се свршава речима, да је општа жеља свих народа да овај рат буде последњи, што ће се постићи слободом народа и уједињењем, независношћу и аутономијом народности.

ПОЉАЦИ И НЕМЦИ

Цирих, 28. авг.

„Крајцјајтунг“ објављује текст прокламације пољске народне странке. У њој се каже: „Нашем стрпљењу треба да буде крај; прекинемо све односе са онима који окупирају нашу земљу. Никаквог протеста, никакве сарадње са њима.“

„Келнише Цјајтунг“ пише: „Ми све више можемо да констатујемо да Пољаци бимало не нагињу централним силама. На против они данас, као и раније, нарочито после руске револуције показују решеност више него икада, да задрже своје везе с Русијом.“

НОВО ОДЛАГАЊЕ

Штокхолм, 28. авг.

Холандско-скандинавски комитет објавио је овај коминике: Због саветовања на лондонској конференцији и због немогућности да се реши питање о пасошима, комитет је решио, да не сазива конференцију у Штокхолму сада, већ да утврди датум за сазив те конференције одмах чим се руски делегати врате из Лондона.

УЖАСИ У АУСТРИЈИ

Рим, 27. августа

„Борнал д' Италија“ доноси ова обавештења о стању у Аустрији:

„Амнестија цара Карла, била је делимична: до данас било је пуштено на слободу око шездесет хиљада особа; биле су осуђене због политичких

преступа од војних судова за време рата. Још их је много остало по тамницама да и даље издржавају казну. Они, који су били ослобођени, били су већим делом одмах упућени на фронт. Утврђено је да су војни судови у унутрашњости и на фронту осудили од прилике двеста хиљада особа, од којих само у Горњи четрдесет хиљада је било обешено без икаквог суђења, а многе хиљаде у Славонији и Крањској.

„Арбајтер Цјајтунг“ скоро је писао да је велики број словеначких свештеника био обешен, а у Срему је обешено 108 Срба само једног пута.

Сада се дознаје за процесе, по којима се види:

Нека девојка у Брну, у првој години рата, када је посетила тамо неку болницу, добила од једног војника као куриозитет један примерак прогласа што су их руски авијатичари бацали у Галицији. Она је препис овога прогласа послала неком свом стрицу.

Полиција је за то дознала, ухапсила их је, и војни суд је осудио девојку, њеног стрица и четири друге особе на смрт, а тридесет и три других на тешко заточење од 1 до 12 година. Између сељака били су осуђивани и дечаци од 15, 16 и 17 година. Апелациони суд смањио је казну смрти на 16 година тешког затвора, а и осталима је смањио казну. Сада су изашли у слободу после три године тамновања, које су издржали за то што су прочитали један проглас.

Сличан процес — како их у Аустрији зову »процес ланца« — држан је у Прагу због тога, што се читао један проглас за независност Чешке, а на другом процесу такође у Чешкој, седморица су били осуђени на смрт због тога што су читали један проглас.

„Пиколо Борнале д'Италија“ доноси о истом предмету чланак и вели за далматинске новинаре: Оскара Тартаљу (уредника националне »Заставе«), и Николу Бартуловића (уредника напредне »Слободе«), да нису могли ићи, када су били пуштени из тамнице, и да су на носилама били пренети у болницу.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На десној обаци Мезе Немци су напали француски фронт на сектору шуме Корнер, али су напади пропали и непријатељ је претрпео тешке губитке. Заробили смо 800 људи, а испред наших линија пред шумом Фос има преко 1000 лешева.

РУСКИ КОМИНИКЕ

У области Риге никаквих промена. Одељења непријатељске колице потпомогнута артилеријом, вршила су извиђања око наших положаја. У пределу Ја-

кобштата непријатељски аероплани увећали су активност и бацали су бомбе на варош Јакобштат.

На Балтичком мору, 25. ов. м., 2 аероплана и хидроплана извршили су једну серију летова и извиђања на Церелавеншвари и у области Киваште. У заливу Риге пет непријатељских апарата без успеха напали су наше патролне торпиљере.

У борби у ваздуху код Арскулга, наши су ави-

јатичари оборили један непријатељ. хидроплан.

Наши патролни торпиљери открили су у заливу код Риге, један непријатељски сумарен. У околини Ибенска опажено је више непријатељских бродова, и ватром из наших обалских топова, приморани су, да се повуку.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Јављају да су Италијани 26. ов. месеца у Триполису потпуно уништили једно одељење побуњеника, које су предводили турски официри. Непријатељски губитци били су врло велики. Број мртвих износи око хиљаду.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Рим. — „Идеја Национале“ сазнаје, да је на место главног команданта на Италијанском фронту, генерала Боројевића дошао аустријски генерал Кевеш. Генерал Боројевић одлази на руско-румунски фронт.

Париз. — Измена кабинета биће велика. У новој влади биће вође свих разних група.

Њујорк. — Демократски вођа посланик Кичен поднео је у парламенту законски предлог о ратним кредитима. Они износе 11,538,945,460 долара. Тај пројекат бића изгласан без опозиције.

Лондон. — Један немачки аероплан бомбардовао је Дувр. Један човек је убијен а лако су рањена четири жене и два детета.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЛОНДОН. — »Тајмс« пише: Сумаренска активност знатно је опала. По предузетим мерама, за кратко време сумарени ће бити безопасни.

ПЕТРОГРАД. — Максималисте и присталице Лењинове странке били су се разишли по Русији и наговарали простије класе и мужике да врше погроме против Јевреја, како би тиме створили nerede, који ће сметати Провизорној Влади. Извршено је више хапшења и многи су стрељани после кратког ратног суда.

ЛОНДОН. — Из меродавног извора сазнаје се, да ће Савезници дати заједнички одговор на Папине предлоге за мир. Овај одговор биће готово исти какав је био одговор Г. Вилзона.

ЛОНДОН. — Јапански и амерички социјалисти стигли су овде да учествују на савезничкој конференцији која ће бити око половине септембра.

ПЕТРОГРАД. — Одбор Совјета састао се, после Московске Конференције, у ванредну седницу. Он је ратификовао одлуке које су донете на Конференцији и решио једногласно да укаже сву своју помоћ влади Г. Керенског.

Послаће се једна делегација на све фронтове да тражи од трупа да се боре за Револу-

цију и да слушају наредбе својих команданата.

ЖЕНЕВА. — Чешки листови јављају, да је гроф Худенхове тражио да га смени са положаја гувернера Чешке.

ЦИРИХ. — Бечка влада наредила је, да се изврши претрес приватних станова и муњних грађана у Трсту. Неће се примати никакав протест од стране сопственика.

АТИНА. — Према »Месаже д'Атене« јуче су постављене војне и цивилне власти у Јањини.

ЛОН ОН. — У једном говору Лојд Џорџ је истакао важну улогу, коју су мали народи имали у историји. Он је рекао, да су највећи геији изашли из малих народа.

МИЛАНО. — Према »Секоло« аустријски губици на Сочи прелазе 100.000 људи. Највише су претрпеле трупе, које су састављене од 60 процената Словена и 30 процената Аустро-Немаца.

АМСТЕРДАМ. — Бечки »Цајт« каже, да је због оскудице у кромпиру дошло до великих недела у Пољуну.

ЖЕНЕВА. — Поводом изјаве г. Векерла, »Најес Винер Таблат« каже, да ће нови председник владе наићи на одобравање код мађарског народа. Лист подвлачи реченицу која се односи на тријализам.

АМСТЕРДАМ. — Председник холандске владе забранио је међерима одлазак у Немачку.

ПАРИЗ. — На процесу генерала Сухомлинова тешко су сведочили против оптуженог г. г. Родзјанко, Миљуков и Гучков.

ЛОНДОН. — »Дејли Мел« јавља из Тијенчина: »Кинески ратни савет састао се у среду да утиче на владу, да Кина приђе Лондонском Пакту против закључења ма каквог сепаратног мира,«

ПАРИЗ. — Гумунски краљ, престолонаследник, председник владе, министар спољних послова остају код румунске војске. Други министри отићи ће у Херзон, где је већ стигла краљица са породицом.

ПАРИЗ. — Г. Рибо је саставио кабинет из свих група. Верује се да је Г. Малви члан кабинета. Г. Рибо ће данас, 28. августа, поднети Председнику Републике листу нових министара.

МАЛИ ОГЛАСИ

Фирма Мосери и Комп. у улици Банк, близу Солунске Банке, врши све банкарске послове, емисију чекова, наредбу за исплату и т. д.

Да би се олакшао војницима, фирма је отворила нарочито одељење за промену сваке врсте новаца. 1-3